

ויזרע יצחק

שנה טז'

<p>פרשת "בלק" הפטרה: "והיה שארית" יב' תמוז תשפ"ג</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת י"ג 19:14 י"ד 20:31 ט"ו 21:07</p>	<p>ת"א 19:31 ת"ב 20:33 ת"ג 21:04</p>	<p>חיפה 19:22 חיפה 20:35 חיפה 21:05</p>
---	--	--	--	---

הגיגים לפרשת השבוע

"לא הביט און ביעקב... ותרועת מוכך בו" (במדבר כג' כא)

רבינו בחיי מביא מהשמועה פירוש שאומר שבלעם הוצרך להזכיר בברכתו את המילה "מלך" כיון שהמילה שאותה התכוון בלעם לומר באותו הרגע שהקב"ה כועס היתה "כלם", והקב"ה, המשים דבר בפיו, נתן בלבו להפוך את אותיות המילה שהיא "כלם" ואמר "מלך", וזהו מה שנאמר "ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה" (דברים כג' ו)

"תמוות נפשי מות ישרים ותהי אזוריתי כמוהו" (במדבר כג' י)

לפי ה"אור החיים" הקדוש, בלעם מתפלל כאן על עצמו ומבקש שבהגיעו ליום המיתה הוא יטיב את דרכיו ממעשיו הרעים ומתועבותיו, כי אמנם בלעם היה רשע שבאומות, ואתונו, שלפי חז"ל (ע"ז ד:): היתה לו סוכנת, תעיד עליו, אבל הוא התאוה שבשעת מיתה הוא ישוב ויהיה ישר כישר שבאומות, ולפי שבלעם עמד על מזגו שהוא רע בתכלית הרע, ומונע ממנו לעשות מעשי ישר, לכן ביקש דבר שיכול להיות, שלפחות בשעת דכדוכה של נפש הוא יהיה ישר. מעיד ה"אור החיים" הקדוש שפגש רשעים שאמרו לו בפירוש שאם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותיכף ימותו, הם היו עושים זאת, אלא שהם יודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך.

"ועתה ברוז לך אל מקומך" (במדבר כד' יא)

אומר ה"חזקוני" שבלק מתייאש ואומר לבלעם "ועתה ברח לך" ולא אומר לו שוב "לכה נא אתי אל מקום אחר" כמו שאמר לפני כל לבלעם, כיון שהוא הבין שבלעם כבר לא יקלל את ישראל כי אחרי שבלעם אמר "ואורריך ארור" אם הוא יקלל אותם כעת, הוא בעצמו יהיה בארור, לפיכך אמר לו "ברח לך".

"אשר יעשה העם הזה לעמך באזורית הימים" (במדבר כד' יד)

אומר ה"ספורנו" שבלעם מרגיע את בלק ואומר לו שאמנם העם הזה, ישראל, יעשה הרע לעמך, אלא שהדבר לא יהיה בימך, ולכן אין לך לירא מהם, כי הדבר הזה יהיה "באחרית הימים" בלבד.

"לֹא־זוֹת אֶל בְּנוֹת מוֹאָב" (במדבר כה' א)

"על ידי עצת בלעם, כדאיתא בחלק (סנהדרין קו.)" (רש"י)

הרמב"ן מתייחס לרש"י ואומר שבאמת הזנות לא היתה מזימה של הנשים עצמן, אלא היה זה בעצת אנשיהן וגדולי אומתן. הרעיון הזה הגיע מזקני מדין, לפי שנאמר על המדינים "כי צוררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור" (במדבר כה' יח), כלומר הם התנכלו להם בזימה כדי להדיחם ללכת אחרי בעל פעור. ולכן, על פי ההיגיון, יתכן שבלעם היה איתם בעצה זו, כיון שבלעם הוא גדול היועצים שלהם, ודעתו היתה להרע לישראל, ועשה ככל יכולתו להצליח בזה, כמו שנאמר "ולא אבה ה' א-להיך לשמוע אל בלעם" (דברים כג' ו), ולכן הרגוהו אותו בחרב.

אבל אם מבארים את הכתוב על דרך הפשט, הכתוב לא מזכיר כאן את העצה, אלא רק במה שנאמר אחרי כן "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם" (במדבר לא' טז), והכתוב מזכיר את עצת זקני מדין רק במה שאמר "כי צוררים הם לכם", והיה זה אחרי המעשה, בעת הנקמה, להזכיר מאין יצאה להם הרעה. וכוונת הכתוב היא ללמדנו שהמעשה לא היה ביצר הזימה, אשר הוא טבוע באנשים ובנשים מנעוריהם, אלא היתה רק עצה רעה להדיחם אחרי בעל פעור, ולפיכך ראויים הם לנקמה גדולה.

נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

אריק שלום בר גורג'יה נלב"ע יז' תמוז

אריה שור בן נפתלי ומינה ז"ל נלב"ע יב' אדר תשפ"ג

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר" (במדבר כב' ו')

מדוע אומר בלק בברכה בלשון עבר "אשר תברך מבורך" ולא אמר בלשון עתיד "אשר תברך יבורך", ובקלה אמר אמר בלק בלשון עתיד, "ואשר תאר יואר" ולא אמר "אשר תאור מאורר"? מבאר ה"פנים יפות" לפי מה שמצאנו, מצד הקדושה אצל הנביאים שכל דיבור שיצא לטובה אינו חוזר אבל דיבור לרעה חוזר, כמו שכתב הרמב"ם "בנביא שמתנבא ולא בא הדבר אם נתנבא לטובה נהרג לרעה אינו נהרג, אבל אצל אומות העולם הדבר הוא להיפך, שהמתנבא לטובה יחזור לאחר זמן, מתקיים שהרי כבשו ישראל את סיחון.

"עתה ילזכו הקהל את כל סביבתינו כלזוך השור את ירק השדה" (במדבר כב' ד')

איך הבינו מואב שיש חשש שישראל ילחכו אותם "כלחך השור את ירק השדה"? ה"אלשיך" הקדוש לומד ממה שאומר מואב למדין "עתה ילחכו" ולא אמר "הנה ילחכו". שלפי המדרש שאלו מואב את מדין במה כח מושיען של ישראל? ואמרו להם אין כחו אלא בפיו. ועל זה כתובה אמר מואב "עתה", כלומר לאחר שהודעתם לנו שכוחם בפיהם, אנו מבינים ש"ילחכו הקהל..." כי דרך המאכל של השור שונה משאר בעלי החיים. בראות השור את ירק השדה, הוא מוציא מפיו החוצה את לשונו העשויה כמגרה ומגל, וחותר באמצעותה את העשבים ומכניס אותם לפיו ואוכלן. נמצא שבלשונו הוא קוצר ולוחך, כך ילחכו הקהל בלשונם את מואב והסביבה. כי "הקול קול יעקב" (בראשית כז' כב), כלומר ולא כפי שאמרו מדין שזה הכח של מושיען בלבד. כי למרות שזכות מושיען רבה מזכותם, בכל זאת, זכות הרבים, לאחר שהם מתאחדים, גדולה דיה כדי שישמע קולם. לכן אמרו "הקהל" לרמוז אל האחדות, ולא אמר "העם" או "ישראל".

"ויתיצב מלאך ה' לשתן לו" (במדבר כב' כב)

אומר רבי אברהם סבע ב"צורר המור" שהמלאך נראה אל האתון בשלש מקומות. בשדה, בכרמים ובמקום צר. כדי לראות אם בלעם יבין את הדבר אחרי שלוש התראות כנגד שלוש מקומות. בפעם הראשונה אמר ה' לבלעם: "לא תלך עמהם", בפעם השנייה אמר לו "ואך את הדבר" ובפעם השלישית אמר לו "ואפס את הדבר". ועם כל זה הדבר לא הועיל, ובלעם עבר על השבועה שנשבע אבי אביו שאמר "אם אני לא אעבור אליך את הגל הזה". ולכן אמר כאן הכתוב "גדר מזה וגדר מזה". ואמרו חז"ל "סתם גדר, של אבנים הוא דכתיב וגדר אבני נהרסה". וזה מרמז על גל האבנים של לבן. מוסיף רבי אברהם סבע שיש בשברים אלו רמז לאדם החוטא. שהקב"ה מתרה בו פעם, פעמיים ושלש עם גבר. ואומר לו "ראה נתתי לפניך את החיים... ובחרת בחיים". ואם האדם אינו רוצה לבחור בחיים הרי שבדרך שהוא רוצה לילך מוליכין אותו.

"וירא פנזוס בן אלעזר" (במדבר כה' ז')

"מה ראה? (והלא אסור להורות הלכה בפני רבו) אמר רב: ראה מעשה ונזכר הלכה, אמר לו, אחי אבא, לא כך לימדתי בדתך מהר סיני הבוועל את הארמית קנאין פוגעים בו, אמר לו קריינא דאיגרתא ליהוי איהו פרוונקא. ושמואל אמר: ראה שאין חכמה ואין תבונה ואין עצה כנגד ה', כל מקום שיש חילול ה' אין חולקין כבוד לרב. רבי יצחק אמר רבי אלעזר: ראה שבא מלאך והשחית בעם" (סנהדרין פב). רבינו החיד"א מסביר ב"ראש דוד" במה חלוקים שלוש האמוראים בגמרא ומבאר שרב ושמואל ורבי יצחק באו להציל את פנחס מהאיסור של "מורה הלכה בפני רבו". רב סבר כדעת הראב"ד והרשב"א שנטילת רשות מרבו מועילה גם בתוך שלשה פרסאות, ומשום כך אמר שראה מעשה ונזכר הלכה, ונטל רשות ממש רבינו, ומשה הרשה לו בזה שאמר לו "קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא", ובה נפטר פנחס מהאיסור של "מורה הלכה בפני רבו". שמואל סבר כדעת התוספות וסיעתו שלא מועילה נטילת רשות בתוך שלשה פרסאות, ומשום כך ביאר שפנחס התכוון ל"הפריש מאיסור" שבמצב כזה מותר להורות הלכה לפני רבו. ורבי יצחק סובר שכיון שיש כאן מצב של "פקוח נפש" אין כאן כלל איסור של "מורה הלכה בפני רבו", וכמו שאמרו בירושלמי "השואל, הרי זה שופך דמים". לפי הסבר זה ניתן להבין את טעם המדרש שאומר שהיו השבטים מבזים את פנחס ושבקשו מלאכי השרת לדחפו, כי אפשר שטעמם של מלאכי עליון היינו מכח מה ש"הורה הלכה בפני רבו", ואמר להם הקב"ה: הניחו לו קנאי בן קנאי הוא, כלומר כוונתו ל"הפרושי מאיסור" ומותר. ורמז להם טעם אחר, שיש כאן עניין של "פקוח נפש" ואין כאן איסור של "מורה הלכה בפני רבו", כמו שאמרו בירושלמי "השואל הרי זה שופך דמים, והנשאל הרי זה מגונה".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם: פורטונה בן חמו בת סימונה, אליס מורלי בת לאה, שולה לוי בת גורג'יה, ענת בת שולה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט, מוטי נאור בן צביה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:
 שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00
 גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"
 לבירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492